

סדר

# תפילות מכל השנה

עם ביאורי

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

מוקדש לעילוי נשמת אבינו וסבנו

ר' ישעיהו שמחה פריבס ז"ל

חסיד אוהב ד'

ד"ה "אחרי ה' תלכו" (ג)

פרשת יתרו

תשפ"ה



## לומדים יקרים,

השבוע אנו ממשיכים לפרסם סדרה של שלושה שיעורים על ד"ה "אחרי ה' תלכו" מסידור עם דא"ח, והשבוע מפורסם השיעור השלישי והאחרון. כרגיל, במקביל לשיעורים החדשים אנו מפרסמים חלק מביאור הרב לתורה אור על פרשת השבוע.



## תוכן העניינים

המשכת אלוקות על ידי תפילה ומצוות .....3

"ובו תדבקון": הדבקות שבנפילת אפיים.....4

ההבדל בין מסירות נפש של נפילת אפיים לזו של קריאת

שמע ותפילת עמידה.....9



הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה



הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

וזוהו "ואותו תעבודו", להמשיך מוחין עליונים מסתימו דכל סתימין בשמונה עשרה ברכות דצלותא, שהוא כמו עבודת הקורבנות, ש-"על שלושה דברים העולם עומד" ואחד מהן העבודה, והוא מצוות הקורבנות כידוע. ועמוד הראשון הוא התורה, ד-"בקולו תשמעו" הנזכר לעיל, ועמוד השלישי הוא "את מצוותי תשמורו" וצדקה וגמילות חסדים שקולה כנגד כל המצוות. כי כללות עניינם הוא להחיות רוח שפלים כו', ושורש עניין רמ"ח מצוות עשה הוא גם כן בחינת המשכת אלוקות מלמעלה למטה כידוע, ודי למבין.

– והם לא באותה מדרגה. ואחד מהן הוא העבודה, והעבודה הוא בתמצית העניין של מצוות הקורבנות, כידוע. כלומר באופן בסיסי, בכל מקום שמדובר על 'עבודה', הכוונה היא לעבודת הקורבנות שבבית המקדש. ועמוד הראשון הוא התורה, שהוא העניין ד-"בקולו תשמעו" הנזכר לעיל, שם דובר על האופן שבו האדם שומע את קולו של הקב"ה בלימוד התורה. ועמוד השלישי הוא "את מצוותי תשמורו" וצדקה וגמילות חסדים שקולה כנגד כל המצוות. אם היו פוגשים היום את היהודים שומרי מצוות והיו מבקשים מהם להביא דוגמה למצווה, כנראה שהם היו מביאים תפילה, תפילין, או אולי ציצית או טלית, אבל מה שמופיע בדברי חז"ל כמצווה המהותית, כסתם מצווה, זו מצוות הצדקה. למשל כשכתוב שמישהו הולך לעשות מצווה הכוונה היא שהוא הולך לתת צדקה. מדוע דווקא הצדקה? כי כללות עניינם של כל המצוות הוא להחיות רוח שפלים כו', בדומה למצוות הצדקה.

ושורש עניין רמ"ח מצוות עשה הוא גם כן בחינת המשכת אלוקות מלמעלה למטה כידוע, ודי למבין. עניינן של מצוות העשה הוא הורדת הקדושה למטה. מה בעצם עושים במצווה? לוקחים איזשהו דבר,

בסוף השיעור הקודם דובר על העניין של "ואותו תעבודו", שהוא עבודת התפילה שעניינה הוא הכנת כלים להמשכת מוחין עליונים. כעת, מסיים אדמו"ר הזקן את הדיון בחלק זה של הפסוק.

## המשכת אלוקות על ידי תפילה ומצוות

אדמו"ר הזקן ממשיך לבאר את הפסוק שאיתו הוא התחיל את המאמר: "אחרי ה' אלוקיכם תלכו ואתו תיראו, ואת מצותיו תשמרו, ובקלו תשמעו, ואתו תעבדו ובו תדבקון" (דברים יג,ה). וזהו "ואותו תעבודו", להמשיך מוחין עליונים מסתימו דכל סתימין בשמונה עשרה ברכות דצלותא, להמשיך את הכוחות העליונים מדרגה עליונה עד לשמונה עשרה ברכות של התפילה, שהוא כמו עבודת הקורבנות. ש-"על שלושה דברים העולם עומד" (אבות א,ב). יש אמרה אחרת בהמשך של אותו פרק במשכת אבות, שאומרת "על שלושה דברים העולם קיים", וזה לא בדיוק אותו הדבר: יש את הדברים שעליהם עומד הקיום של העולם, ויש דברים שהעולם זקוק להם כדי להחזיק מעמד. עמודי העולם הם התורה, העבודה וגמילות חסדים, והדברים שעליהם העולם מתקיים הם הדין, האמת והשלום

**"ובו תדבקון" כו', פירוש: מדריגה זו הוא היותר נעלה גם מתפלת שמונה עשרה.  
והוא סוד ענין נפילת אפים,**

זאת אומרת שבעצם כל העניין של המצוות הוא סוג מסוים של צדקה, מכיוון שאנחנו עושים צדקה עם העולם. לפני שעישנו מצווה היה איזשהו חפץ סתמי בעולם, אבל על ידי זה שעושים איתו מצווה בעצם מעניקים לו חסד. זהו גם חלק מהעניין של "קדשנו במצוותיו", שכולל בתוכו גם את הקדושה שנמשכת עלינו, אבל גם את זה שבעצם בכל מצווה יש סוג של הקדשה, מכיוון שאנחנו נותנים לדברים מהות של קדושה. לכן, מצד מסוים בכל מצווה שעושים בעצם עושים גם גמילות חסדים עם העולם, וזה חלק מעבדת ה' שלנו.

**"ובו תדבקון": הדבקות שבנפילת אפיים**

"ובו תדבקון" כו', פירוש: מדריגה זו של "ובו תדבקון" הוא היותר נעלה גם מתפלת שמונה עשרה. אף על פי שלכאורה בתפילת שמונה עשרה מגיעים לעולם האצילות, עדיין אפשר להגיע לדרגה שהיא עוד למעלה מזה, והוא סוד ענין נפילת אפים. נפילת אפיים נתפסת וגם נעשית בפועל באופן של תחנונים: אני מודה ומתוודה לפני הקב"ה ש-"אשמנו, בגדנו" וכן הלאה, ולא ממש מפרטים אם זו אשמה גדולה או בגידה קטנה – אלא פשוט כל אחד מכה על ליבו לפי חוזק שריריו, ולאחר מכן נופלים על הפנים. הנפילה על הפנים לא נובעת מכוח זה

למשל פרי עץ הדר שקוראים לו אתרוג, ועושים בו ברכה. במובן מסוים, האתרוג הזה הפסיק להיות שווה ערך ללימון פשוט והוא נעשה אתרוג. הדבר הזה נכון לגבי כל מצווה, מפני שהמצווה היא בעצם הענקת קדושה לאיזשהו דבר שאני עושה איתו מעשה כאן למטה. אם כן, כל העניין של המצוות הוא נתינה והשפעה מתמדת של דברים שיורדים אל המציאות שלנו. הקורבנות למשל הם גם סוג של מצווה, אלא שזו מצווה שהולכת מלמטה למעלה, מכיוון שהיא בנויה על זה שלוקחים את המציאות ובאיזושהי מידה שוברים ושורפים אותה. אבל רוב המצוות שאנחנו רגילים בהן הן מצוות שמעניקות השפעה מדבר גבוה לדבר נמוך.

התמצית של מצוות הצדקה היא אותו דבר, גם בחלק המעשי של הצדקה: אני לוקח מישהו שחסר לו ונותן לו. כשעושים מצווה עם אתרוג אז האתרוג נראה אותו הדבר לפני ואחרי המצווה, וכנראה שגם טעמו לא משתנה במיוחד. אבל כשעושים את מצוות הצדקה היא יוצרת שינוי מידי אצל המקבל – הוא מקבל את ההשפעה של מי שנתן את הצדקה. בהחלט יכול להיות שהוא לא יתעלה מחמת קדושת מצוות הצדקה אלא מחמת הכסף שהוא מקבל, אבל התמצית היא שבמצוות הצדקה ניתן לראות כיצד ההשפעה זורמת. זו הסיבה לכך שמצוות הצדקה נעשית לדוגמה של מצוות העשה, שעניינים הוא להאיר את העולם ולערוך שינויים בתוך המציאות.



אבל נפילת האפיים, בשלמות שלה וכפי שהיא הייתה נהוגה בבית המקדש, היא ממש נפילה על הפנים. זאת אומרת שיש דבר שנקרא תפילה, אבל נפילת אפיים זה דבר אחר: פשוט נופלים על הפנים ושוכבים עם הפנים אל הקרקע, וזה מה שנקרא 'פישוט ידיים ורגליים'. גם הכריעה שעושים היום ביום הכיפורים כוללת את זה שמכופפים ברכיים ומורידים את החלק הקדמי של הראש.

בהיסטוריה היו עושים השתחויות כאלו רק לפני מלכי המזרח הגדולים, כמו למשל מלך פרס, ומי שהגיע סמוך אליו היה נופך על פניו. בעולם אחר ואולי לא מאותו מוצא, יש נוסח דומה ביפן או בסין: כשמישהו מגיע לקיסר הוא שוכב, עד שייתנו לו רשות לעמוד. אגב, למשל אלכסנדר הגדול שהלך ונעשה יותר ויותר מזרחי, הוא ביקש בשלב מסוים שהאנשים שבאים אליו ייפלו על פניהם, אבל בשביל החיילים שלו שהיו אמנם מאוד ממושמעים אבל היו מקדונים, זה בעיה חמורה מאוד. אדם חופשי לא רוצה לעשות דבר כזה, מפני שהנפילה על הפנים מבטאת התבטלות הגמורה: אני כבר אני לא בן אדם, אלא אני משהו כזה שאפשר ללכת עליו, אני סוג של שטיח. אם כן, לפי התיאורים הללו נפילת אפיים היא בעצם השלב הכי רחוק שמגיעים אליו, שהוא השלב של ההכנעה וההתבטלות, והעניין שלה הוא "ובו תדבקון".

ומה אומרים בנפילת אפיים? כאן לא מובא הנוסח האשכנזי, אלא המזמור שאומרים אותו בנוסח הספרדים ובנוסח

שמתוודים על החטא, אלא זו מדרגה אחרת.

בתפילה אנחנו יכולים להיות בכמה מצבים: יש חלקים שאפשר להסתובב בהם, יש חלקים שצריך לעמוד בהם, ואת החלק שמברכת יוצר עד סוף שמע ישראל זהו חלק שבדרך כלל אומרים בישיבה. אחר כך יש את תפילת שמונה עשרה שנעשית בעמידה. לפי זה, 'נפילת אפיים' הייתה צריכה להיות נפילה על הפנים, אלא שמה שאנחנו עושים היום, שמכופפים את הראש על יד אחת, זה בעצם נפילת אפיים סמלית אבל לא כמו שהיא הייתה צריכה להיות, מכיוון שמכל מיני סיבות אנחנו לא עושים נפילת אפיים שלמה. דבר קצת דומה לנפילת האפיים עושים בראש השנה אצל אשכנזים או ביום הכיפורים אצל כל ישראל כאשר כורעים.

יש כל מיני תיאורים של התפילה שבהם האדם עובר חדר אחר חדר עד שהוא מגיע אל הקב"ה, והתפילה היא בעצם ההילוך בין החדרים: בהתחלה הולכים במסדרון, אחר כך מגיעים לחדר ההמתנה ושם יושבים, ובסופו של דבר מגיעים לפני המלך ועומדים מולו ופונים אליו ואומרים 'אתה'. אבל איך אפשר אחר כך לבטא את ההכנעה הגמורה? זה לא רק על ידי השתחויות קטנות – את זה עושים גם במהלך תפילת עמידה. יש באנגלית את הביטוי "curtsey", שהוא סוג מסוים של כפיפת ברכיים והרכנת ראש שלימדו בנות הגונות לעשות, וגם אצל היפנים יש טקס שלם של האופן בו אנשים מתכופפים אחד לשני, מה בדיוק הם אומרים וכן הלאה.



שאומרים "אליך ה' נפשי אשא" – אשא ממש, ליכלל באחד במסירות נפש גמור, והוא בחינת ההתכללות דכנסת ישראל במקור חוצבה בתכלית הייחוד והאחדות, עד שכגוף אחד ממש נחשבו וכו'.

על דרך משל כשמדבקים שני דברים נפרדים בדבק (שקורין קלייא), הנה תועלת הדיבוק בדיבוק זה שדבוקים יחד הוא להיות מתאחדים ממש, להיחשב כגוף אחד ולא יוכר כלל לשני גופים מחולקים. ועוד זאת פעולת הדבק שלא יפרדו לעולם זה מזה, כי אם היו דבוקים בלי דבק היו מתפרדים לפעמים כו'.

וכל זה משל גשמי להבין למעלה, שבשעת נפילת אפיים הוא כמו מסירות נפש בפועל ממש, כמו שכתוב "כלה שארי ולבבי" כו', וכאילו ממש נדבק בה' כו', ובחוזק ההתדבקות בלתי יפרד לעולם, דהיינו שלא יפול מזה ברצון זר זולתו לאחר התפילה גם כן. ואף על פי שיעסוק במשא ומתן כל היום, ויקרבו אצלו יניקת חיצונים מתאוות הזרות, לא יפרידוהו כלל מאחדות ה' מפני שנתאחד בתפילה ונתדבק כל כך עד שלא יפרד מאחד לעולם כו'. וזהו "ובו תדבקון", בדבקות האמיתי להיות לאחדים ממש. מה שאין כן בשמונה עשרה, עדיין לא נעשה רק בחינת הכלי לקבל השפע כו', ודי למבין.

וזהו "ימינך ה' נאדרי בכוח, ימינך ה' תרעץ אויב", שתי פעמים ימין הללו.

שכגוף אחד ממש נחשבו וכו'. כשאני ארים את הנפש שלי אתה כבר לא תחזיק אותה מרחוק, אלא תחזיק אותה מקרוב – וזה העניין של נפילת אפיים. על דרך משל כשמדבקים שני דברים נפרדים בדבק (שקורין קלייא), הנה תועלת הדיבוק בדיבוק זה שדבוקים יחד הוא להיות מתאחדים ממש, להיחשב כגוף אחד ולא יוכר כלל לשני גופים מחולקים. אם יש שני דברים שהם נפרדים אפשר להצמיד אותם זה לזה, אבל אפשר גם לא רק להצמיד אותם אלא ממש להדביק אותם, ועל ידי זה הם יהפכו לדבר אחד. ועוד, אם זה דבק טוב הוא פועל יותר מזה, שכן זאת פעולת הדבק שלא יפרדו לעולם זה מזה, כי אם היו דבוקים בלי דבק אלא רק מחוברים, הם היו מתפרדים לפעמים כו'.

חב"ד, שאומרים "אליך ה' נפשי אשא" (תהילים כה, א). כאמור, האשכנזים אומרים מזמור אחר בנפילת אפיים, והסיבה לכך – שמופיעה בפירוש של השולחן ערוך, במגן אברהם, שהיה בעצמו אדם שהיה בכמה עולמות רוחניים – היא שאם שאדם אומר "אליך ה' נפשי אשא" בכוונה שלמה, אז הקב"ה יכול לעשות את בקשתו ולקחת את הנפש שלו. והוא כותב שמפני שחוששים מהעניין הזה לא אומרים "אליך ה' נפשי אשא".

ומסביר אדמו"ר הזקן את לשון המזמור: אשא ממש, ליכלל באחד במסירות נפש גמור, בעצם המזמורו אומר: אני מרים אליך את הנפש שלי, אני נותן לך את הנשמה שלי, כדי להיכלל באחד. והוא בחינת ההתכללות דכנסת ישראל במקור חוצבה בתכלית הייחוד והאחדות, עד

שאף על פי שהאדם יצא אחרי התפילה וילך לעולם, והוא יהיה בתוך העולם ויראה כל מיני דברים שיכולים למשוך אותו בתוך העולם – הוא עדיין לא יפרד מאחדות ה'. מפני שנתאחד בתפילה ונתדבק כל כך עד שלא יפרד מאחד לעולם כו'. כלומר כשאדם דבוק בקב"ה, אז זה לא משנה שהוא נוגע בכל מיני דברים אחרים. הנקודה של ההדבקה כאן היא שאם שמים שני דברים נפרדים ומצמידים אותם זה לזה הם אולי יכולים לעמוד יפה אחד עם השני, אבל כשאני אוציא אותם החוצה והם יתחילו להסתובב, אז יכולים לקרות כל מיני דברים: יש רוח, יש גשם וכן הלאה, ואז הם יכולים להיפרד. אבל אם מלכתחילה הדבקתי את שני הדברים זה לזה, אז גם כשהם יצאו החוצה הם לא יפרדו אחד מהשני אלא הם תמיד יישארו ביחד.

וזהו "ובו תדבוקו", בדבקות האמיתית, להיות לאחדים ממש. יכול להיות שאני יצור קטן, אבל זה לא משנה – אם אני נדבק בקב"ה, אז כבר אי אפשר להפריד אותי ממנו, ולא כל רוח מצויה תעיף אותי. מה שאין כן בשמונה עשרה, עדיין לא נעשה רק בחינת הכלי לקבל השפע כו', ודי למבין. בשמונה עשרה עדיין אין דבקות, מכיוון שבשמונה עשרה האדם נעשה כלי לקבל את הדבקות, הוא מכין את עצמו לקראת זה אבל הוא עוד לא בשלב הזה. הדבקות מגיעה רק בשלב הבא – בשלב של נפילת אפיים.

וזהו "ימינך ה' נאדרי בכוח, ימינך ה' תרעץ אויב" (שמות טו,ו), שתי פעמים ימין הללו. בדרך כאן מדובר על ימין ושמאל,

וכל זה משל גשמי להבין למעלה, שבשעת נפילת אפיים הוא כמו מסירות נפש בפועל ממש, כמו שכתוב "כלה שארי ולבבי" כו' (תהילים עג,כו), שזהו העניין של נפילת אפיים. וכאילו ממש נדבק בה' כו', אם כן, העניין של נפילת אפיים הוא מסירות הנפש וההידבקות בשכינה. ובחוזק ההתדבקות בלתי יפרד לעולם, דהיינו שלא יפול מזה ברצון זר זולתו לאחר התפילה גם כן, כלומר אם זו דבקות אמיתית – אז הדברים צריכים להיות דבוקים. קורה שכשמישהו מתפלל אז הוא בריה קדושה, אבל אחרי שהוא גומר להתפלל הוא אוכל ארוחת בוקר וממילא הוא נעשה בריה קצת פחות קדושה, וכשהוא הולך לרחוב ומסתובב בו אז הוא נעשה עוד פחות קדוש – ומי יודע מה הוא יעשה בהמשך היום. זאת אומרת שרואים שגם אם מישהו מתפלל זה לא מונע ממנו אחר כך לעשות דברים אחרים, אלא שהעניין של נפילת אפיים הוא לגרום לכך שגם לאחר התפילה האדם עדיין לא יעבור לרצון זר.

ואף על פי שיעסוק במשא ומתן כל היום. זה לא שאחרי נפילת אפיים האדם יושב ומחכה בחדר סגור עד שהקב"ה יקח אותו, אלא כן מדובר כאן על כך אחר כך האדם יוצא החוצה ועושה את מה שהוא עושה, הוא אוכל ושותה ועוסק בעסקי המסחר שלו. ואז יש חשש שיקרבו אצלו יניקת חיצונים מתאוות הזרות. בעולם יש כל מיני דברים: יש דברים שלא אכפת לי מהם ויש דברים שמושכים אותי, אלא שעדיין על ידי נפילת אפיים הם לא יפרידוהו כלל מאחדות ה'. זאת אומרת

ימין ראשון מבואר למעלה שהוא בחינת "ימינו תחבנני" שעל ידי מעשה המצוות, שנעשה היחוד העליון על ידם כנזכר לעיל. אבל בשעה שנעשה היחוד וכנסת ישראל מידבקת כבר בבעלה כמו בשעת נפילת אפיים כנזכר לעיל, אז ימין השני ד-"ימינך ה'" "תרעץ אויב". ואז דווקא זמן בירורי הניצוצות שנפלו ברע כל היום שגם כן עולים לה' ונכללים בייחוד עליון הנזכר לעיל וכו', שעל ידי הדבקות האמיתית בתפילה מצלת הנפש מיד החיצונים, ותרעץ אויב שלא יפרידו בין הדבקים כלל. וכמו כן מה שגם כבר נדבק בנפש האלוקית שמץ דבר רע נתפרד ונופל בשעת הייחוד דנפילת אפיים, והוא בכדי שלא יפריד בין הדבקים. וזהו "תרעץ אויב" בימין שני, ודי למבין. וזהו "בך ה' בטחתי אל יעלצו אויבי לי", פירוש: בטחתי, לשון "בטוחות חכמה", עניין טוח ומדובק בטוחות כו'. והוא בחינת הדיבוק הנזכר לעיל, שעל ידי זה דווקא "אל יעלצו אויבי" לקחת יניקה ממנו, כי "יתפרדו כל פועלי און" ודי למבין.

והנה עיקר עניין ההפרש בין מסירות נפש דקריאת שמע ושמונה עשרה ומסירות נפש דנפילת אפיים, הוא שמסירות נפש דקריאת שמע אינו אלא בכוח ולא בפועל ממש, ומסירות נפש דנפילת אפיים הוא בפועל ממש. ואף על פי שאינו

ואני נשאר בלעדיהם. זה חלק מהרעיון של הווידוי: להפיל ממני את כל הדברים הללו, את כל הלכלוכים שנדבקו אליי. אם כן, יוצא שעל ידי הדבקות האמיתית הזו בתפילה כל הלכלוכים נעלמים, וממילא היא מצלת הנפש מיד החיצונים, ותרעץ אויב שלא יפרידו בין הדבקים כלל. האויב הוא בעצם כל הפרזיטים שנמצאים על האדם, והם אלו שאם הם נמצאים הרבה זמן אז הם גורמים להפרדה בינו לבין הקב"ה. זאת אומרת שיכול להיות שאדם מתפלל יפה מאוד שחרית, ואפילו יכול להיות שהוא עשה את זה בלב שלם, אבל עדיין כל האויבים הללו יכולים לבוא אחרי התפילה וליצוא עולם אחר, שבו האדם והקב"ה לאט-לאט נפרדים. וכנגד זה יש את נפילת אפיים, שעניינה הוא דווקא ליצור את הדבקות, כך שלא יפרידו בין הדבקים. וכמו כן, מה שגם כבר נדבק בנפש האלוקית שמץ דבר רע הוא נתפרד

או כפי שזה מופיע ברבה פעמים בתנ"ך: 'ידך' ו-'ימינך', שסתם 'ידך' זו יד שמאל. אבל כאן יד הימים מוזכרת פעמיים, וזה דבר מוזר. אלא מהו עניינן? ימין ראשון מבואר למעלה שהוא בחינת "ימינו תחבנני" (שיר השירים ב,ו) שעל ידי מעשה המצוות, שנעשה היחוד העליון על ידם כנזכר לעיל. אבל בשעה שנעשה היחוד וכנסת ישראל מידבקת כבר בבעלה כמו בשעת נפילת אפיים כנזכר לעיל, אם יש אז דבקות אמיתית, אז ימין השני ד-"ימינך ה'" היא "תרעץ אויב". כלומר אחרי שיש את "ימינך ה' נאדרי בכוח", שזו הימין שמחבקת אותי, אז מגיעה גם הימין ש-"תרעץ אויב". ומה הכוונה? ואז דווקא זמן בירורי הניצוצות שנפלו ברע כל היום, שגם כן עולים לה' ונכללים בייחוד עליון הנזכר לעיל וכו', ולכן העניין הזה קשור גם דווקא לוידוי. מפני שאני נדבק בקב"ה, אז גם כל הלכלוכים נופלים ממני



שהוא לא מכיר את כל השדים האלו. לפני שנים לימדתי באיזה מקום בחור תם וישר, והוא אומר לי: 'אני הייתי רוצה שתראה לי ותספר לי איך אפשר לראות קליפה, איפה אפשר לראות אותה!' אז אמרתי לו: 'אתה יכול להסתכל בראי'. אני לא יודע אם הוא קלט את מה שאמרתי לו, אבל הנקודה היא שלפעמים אם אני צריך לראות קליפות אני לא צריך ללכת לחפש אותם בהרי ההימלאיה, מכיוון שהם נמצאים הרבה יותר קרוב. בכל אופן, את האויבים הללו נפילת האפיים מורידה, על ידי העניין של הדיבוק שיש בה.

## ההבדל בין מסירות נפש של נפילת אפיים לזו של קריאת שמע ותפילת עמידה

והנה עיקר עניין ההפרש בין מסירות נפש דקריאת שמע ושמונה עשרה ומסירות נפש דנפילת אפיים, שבשלושתם מדובר על העניין של מסירות נפש, הוא שמסירות נפש דקריאת שמע אינו אלא בכוח ולא בפועל ממש. זה אומנם כתוב בשם האר"י, אבל זה לא קשור לכוונות מעין אלו; הוא כותב שהכוונה שאדם צריך להתכוון כפשוטו בזמן שהוא אומר את הפסוק "שמע ישראל", היא למסור את נפשו על קדושת השם. זאת אומרת שזו כוונה, זה בכוח אבל לא בפועל ממש. כשאדם צועק את קריאת שמע עם עיניים עצומות אז אולי כולם שומעים אותו, אבל זו מסירות נפש רק בכוח ולא בפועל.

ולעומת זאת מסירות נפש דנפילת אפיים הוא בפועל ממש, ומה הכוונה 'בפועל ממש'? ואף על פי שאינו

ונופל בשעת הייחוד דנפילת אפיים, והוא בכדי שלא יפריד בין הדבקים. זאת אומרת שנפילת אפיים היא גם כדי שכל הדברים הללו לא יידבקו וייצמדו אליי, וגם כדי שאם זה כבר כן קרה – אז הם יצאו החוצה. זאת אומרת שמכיוון שנוצרים חיבור ודיבוק חדשים וחזקים כל כך, זה גורם לכך שדברים אחרים שהיו דבוקים כבר לא יכולים להחזיק יותר מעמד, וממילא הם נופלים. וזהו "תרעץ אויב" בימין שני, ודי למבין. אם כן, הימין הראשון הוא של "ימינו תחבקני", והימין השני הוא של "ימינך ה' תרעץ אויב", שהיא שוברת את האויבים.

וזהו הלשון של "בך ה' בטחתי אל יעלצו אויבי לי" (תהילים כה,ב), פירוש: בטחתי, לשון "בטוחות חכמה" (איוב לח,לו), והוא עניין טוח ומדובק בטוחות כו'. הפירוש כאן למילה 'בטחתי' קשור לבחינת הדיבוק, והוא שאם אני בטוח זה אומר שאני צמוד מאוד, שאני דבוק – כמו הטיח. והוא בחינת הדיבוק הנזכר לעיל, שעל ידי זה דווקא "אל יעלצו אויבי" לקחת יניקה ממנו, כי "יתפרדו כל פועלי און" (תהילים צב,י), ודי למבין. כלומר בגלל ש-"בך ה' בטחתי" ונדבקתי בך, אז "אל יעלצו אויבי לי". יש אויבים טכניים וקטנים, ויש גם את האויבים הקבועים, שהם כל הכוחות שבעצם נמצאים מסביב לאדם כל הזמן. יש פסוק שאומר "יפול מצידך אלף ורובה מימינך" (תהילים צא,ז): כשאדם הולך, הולכים משמאלו אלף שדים ומימינו עשרת אלפים, ואם מישהו לא רואה אותם זה או מפני שהוא קדוש ולכן הם לא מגיעים אליו, או מפני



בפועל ממש, יכוון עד שיהיה נכון לבו ליפול באש על קידוש השם אם היה מתרחש הדבר, וידמה כאילו הוא צריך למסור את נפשו בפועל ממש כו'. אבל בקריאת שמע, אין המצווה רק להתפעל על ידי התבוננות דשמע ישראל כו', שהוא רק בכוח ולא בפועל. וידוע מאמר רבי עקיבא "מתי יבוא פסוק זה לידי ואקיימנו" כו', הגם שבוודאי נכון לבבו היה במסירות נפש דקריאת שמע ותפילה, אבל מסירות נפש שבפועל ממש היא עניין הדבקות היותר אמיתית. כי בהכלל הנפש עם הגוף יחד לגמרי באחדות ה', "והיו לאחדים" ממש כנזכר לעיל, אין דבר רע שיפריד עוד, מאחר שהגוף גם כן כלה באש. מה שאין כן מסירות נפש בכת, יש עתים שהוא נופל ממדרגתו ונפרד מייחודו יתברך, ולכך אמר "מתי יבוא לידי ואקיימנו" בפועל ממש כו', ודי למבין. וכדוגמת הפרש זה יש בין מסירות נפש דקריאת שמע ותפילה למסירות נפש דנפילת אפיים, ולכך דווקא בשעת נפילת אפיים מתברר הרע שבגוף לגמרי, כי הוא כדוגמת מסירות נפש בפועל ממש, ואז "אל יעלצו אויבי לי" כו', וכדוגמא זו יהיה לעתיד לבוא שיבוער הרע מכול וכול, ולכך פסוק זה ד-"ימינך ה' תרעץ אויב" נאמר לעתיד לבוא דווקא, דתרעץ להבא משמע, וכמו שכתוב בזוהר, ודי למבין.

מוכן לדבר הזה, לא רק באופן עקרוני אלא גם באופן קונקרטי, ששואלים אותי אם הייתי מוכן – ואני אומר כן, אני מוכן. מסופר על יהודי אחד כנראה במאה ה-17 שהוא היה מבני אנוסים שחזר ליהדותו, והוא אפילו לא עשה את זה בהיחבא, אלא הוא הכריז על עצמו. כמובן שדנו אותו כדרכם, וכנראה שלא היה צריך לענות אותו הרבה מפני שהוא הודה בכל האשמות. בסופו של דבר העלו אותו למוקד ועשו לו שריפה פומבית, מה שמכונה "אוטו דה פה", ובזמן שהוא היה בתוך האש הוא כל הזמן המשיך לשיר. השירה שלו עשתה רושם כל כך גדול על תושבי מדריד, עד שבמקום שזו הייתה דוגמה לאופן שבו צריך להרוג מישהו רשע, הוא הפך למושא הערצה אצלם. עד כדי כך, שהאינקוויזיציה החליטה שיותר לא עושים את ההוצאות להורג בפומבי

בפועל ממש. כשמישהו מוסר את נפשו בנפילת אפיים, הוא בכל זאת מצליח אחר כך לקום ולשבת וללכת לאכול ארוחת בוקר. אלא הנקודה היא שהוא יכוון עד שיהיה נכון לבו ליפול באש על קידוש השם אם היה מתרחש הדבר, וידמה כאילו הוא צריך למסור את נפשו בפועל ממש כו'. בנפילת אפיים זו מסירות נפש גמורה במובן זה שצריך לא לחשוב על העניין הזה באופן כללי, אלא לחשוב באופן מציאותי וממשי יותר: נניח שאני עכשיו עומד בניסיון, ויש מולי מדורה של אש – האם אני נכנס לתוך האש? זהו העניין של מסירות נפש בפועל ממש. מצד מסוים, בנפילת אפיים אני בעצם צריך דמיון מודרך שמתאר סיטואציה כזאת. לא חייבים לחשוב דווקא על אש, יש גם כל מיני אופנים אחרים, אבל הנקודה היא שאדם מנסה לדמות לעצמו שעכשיו הוא

מתפללים, הוא בכל זאת אמר "מתי יבוא לידי ואקיימנו".

וכדוגמת הפרש זה יש בין מסירות נפש דקריאת שמע ותפילה למסירות נפש דנפילת אפיים, שמסירות הנפש בנפילת אפיים היא שלב יותר גבוה, עמוק ורציני. ולכך דווקא בשעת נפילת אפיים מתברר הרע שבגוף לגמרי, כי הוא כדוגמת מסירות נפש בפועל ממש. ואז מגיעים לידי המשך הפסוק "בך ה' בטחתי", ולכן "אל יעלצו אויבי לי" כו', שכל האויבים שלי כבר לא יוכלו לשמות. וכדוגמא זו יהיה לעתיד לבוא שיבוער הרע מכול וכול, ולכך אומרים שפסוק זה ד-"ימינך ה' תרעץ אויב" נאמר לעתיד לבוא דווקא (ראה תנחומא בשלח, טו), דתרעץ להבא משמע, וכמו שכתוב בזוהר, ודי למבין. כלומר השבירה הכללית של כל האויב נאמרת רק לעתיד לבוא.

יש מעין משל שמופיע בספר שאני מאוד מחבב, אם כי לא מצאתי מספיק אנשים שמתרגשים ממנו. זה ספר שכתוב באופן מאוד רציונלי ומאוד מסודר, אולי אפילו יותר מאשר נוסח חב"ד. הספר נקרא "עמוד העבודה" והוא כולל בתוכו גם את "יסוד האמונה", וכתב אותו רבי ברוך מקוסוב הראשון. פעם אי אפשר היה למצוא אותו, גנבו לי אותו ואז החזירו לי אותו בלי כריכה. רק בשביל לספר על מעלת הספר: היה איש אחד שהיה מכר טוב טוב שלי, ואת כל כספו הוא היה מרוויח מיגיע כפיו ממש, אבל הייתה לו קצת פרנסה – וכמעט כל הכסף הלך קניית ספרים, והוא בנה לעצמו ספרייה עצומה של אלפי כרכים. כל ספר היה אצלו כמו

אלא בצנעה, מכיוון שאם ימשיכו ככה יכול להיות שלא רק שזה לא יפעל לחזק את האמונה הנוצרית, אלא להפך.

אם כן, מי שאומר נפילת אפיים צריך להגיע כמה שיותר קרוב למסירות נפש, להגיע כמה שיותר קרוב לחוויה של הדבר בפועל. אבל בקריאת שמע, שלמרות שגם בה יש עניין של מסירות נפש, הרי שאין המצווה רק להתפעל על ידי התבוננות דשמע ישראל כו', והתפעלות והחוויה זה לא אותו הדבר, כיוון שההתפעלות הוא רק בכוח ולא בפועל. וידוע מאמר רבי עקיבא "מתי יבוא פסוק זה לידי ואקיימנו" כו' (ברכות סא,ב), ומסביר אדמו"ר הזקן: הגם שבוודאי נכון לבבו היה במסירות נפש דקריאת שמע ותפילה. בוודאי שרבי עקיבא אמר את קריאת שמע כמו שצריך והוא התפלל כמו שצריך, ואף על פי כן הוא אמר "מתי יבוא זה לידי ואקיימנו", כלומר הוא עדיין מצטער שהוא לא עשה את זה. כיצד זה יכול להיות? אבל מסירות נפש שבפועל ממש היא עניין הדבקות היותר אמיתית, כי בהכלל הנפש עם הגוף יחד לגמרי באחדות ה', "והיו לאחדים" (יחזקאל לז,יז) ממש כנזכר לעיל, אין דבר רע שיפריד עוד, מאחר שהגוף גם כן כלה באש, במסירות הנפש הזו הגוף והנפש נשרפים יחד. מה שאין כן מסירות נפש בכח, שאז יש עתים שהוא נופל ממדרגתו ונפרד מייחודו יתברך, ולכך אמר "מתי יבוא לידי ואקיימנו" בפועל ממש כו', ודי למבין. כלומר למרות שידוע שהתפילה של רבי עקיבא הייתה תפילה מאוד אקסטטיבית, לא כמו שחשובי הרבנים המתנגדים

הם יכולים לבטא את האהבה? מה עוד הם יכולים לעשות לילד הזה, שהוא כל כך יקר ואהוב וחביב? הם לא הצליחו למצוא, מכיוון שכל מה שהיו נותנים לו - מתנות, מורים, ספרים וכן הלאה - הכל הוסיף לו עוד חן, וזה גרם להורים שלו רק לאהוב אותו יותר. לאחר שנים הילד חלה, והרופאים אמרו להורים שיש רק עצה אחת בשביל המחלה הזו: צריך שאחד ההורים ינדב חתיכה מהגוף שלו - ואז הם היו מאושרים, שסוף סוף הם מצאו את הדרך הטובה ביותר לבטא את האהבה שלהם.

זה המשל שמובא ב-"עמוד העבודה", והוא אומר: זה בעצם הסיפור של רבי עקיבא שאומר "כל ימיי הייתי מצטער". רבי עקיבא היה לומד יותר ומתפלל יותר, וככל שהוא עשה את זה עוד ועוד התשוקה שלו רק נעשתה יותר ויותר גדולה, ובשלב מסוים נוצרה לו בעיה שלא היה אפשר לספק את התשוקה הגדולה הזו שלו. אבל כשסרקו את בשרו עם מסרקות של ברזל, אז הוא כביכול אמר: 'וואו! עכשיו אני מרגיש טוב, עכשיו אני מרגיש סיפוק מכיוון שעכשיו אני מצליח לבטא את האהבה שלי'.

\*\*\*

ילד, ובקושי אפשר היה לקחת ממנו. אני זוכר שפעם כילד ביקשתי ממנו איזשהו ספר בהשאלה, והיה צריך לעשות הרבה תכנונים כדי להצליח לעשות את זה - למרות שהייתה לו ספרייה ענקית מלאה בספרים. פעם אחת הוא התשעשע בשאלה מה יקרה אם תיפול שריפה בספרייה שלו והוא יצטרך להציל ספר אחד, והוא אמר שהוא היה לוקח איתו את הספר הזה - "עמוד העבודה".

לענייננו, יש לו הסבר 'על דרך משל' על הסיפור על רבי עקיבא. מסופר שהיו סורקים את בשרו של רבי עקיבא במסרקות של ברזל, והוא היה מחייך. והוא מביא שם משל לזוג שהרבה שנים לא היו להם ילדים, ובסופו של דבר נולד להם ילד אחד. ברור שילד יחיד כזה הוא מיוחד, וכנראה שלא יבואו אחריו עוד ילדים, ולכן הוא היה אהוב וחביב במיוחד על הוריו. בנוסף לזה, הוא היה גם ילד מוצלח, וכשהוא גדל הוא נעשה יפה, חכם, התנהג כמו שצריך וכן הלאה, וההורים שלו רק הלכו ואהבו אותו יותר ויותר. פעם הם היו קונים לו מתנות, פעם קונים לו בגדים, פעם קונים לו קישוטים - וככל שקישטו אותו יותר הוא נהיה יותר יפה, ומילא הם גם אהבו אותו יותר. בשלב מסוים, הבעיה של ההורים הייתה: כיצד









## גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות, התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.



נשמח לתרומה עבור  
המשך הפצת הגיליונות!  
תרומה מומלצת: ₪ 2



לקבלת גיליון  
שבועי דיגיטלי



המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מזדפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275



מרכז שטיינזלץ  
למד את עמי

